

УРОК: 5

ДАТА: 26. 01.2023

ГРУПА: 34

Тема. Романтичність світовідчуття Ю. Яновського. Новаторство художньої форми. Модерний сюжет роману «Майстер корабля».

Мета: ознайомити студентів з історією написання новели «Майстер корабля» Ю. Яновського; розглянути та проаналізувати зміст новели, характеристику головних героїв, тему, сюжет і композицію твору; виховувати любов до читання.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрет письменника, зошити, твір.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності.

Оголошення теми й мети уроку

III. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Конспект:

Тема «Майстер корабля»: роздуми митця про сенс земного буття, загадковість і велич людської душі, її поривання до гармонії та краси шляхом осягнення і минулого, і майбутнього; теми жінки, кохання.

Ідея «Майстер корабля»: утвердження торжества молодості, енергії, краси, щастя і творчості, непере-можного життєлюбства; поетизація вільного творчого начала в українській людині, пробудженій до нового життя.

Композиційно-стильові особливості: в основі роману — власний досвід роботи письменника на Одеській кіно-студії в 1925-1927 рр. та його співпраця з В. Кричевським, П. Нечесою, О. Довженком та Ітою Пензо, які згодом стали прототипами головних героїв: То-Ма-Кі (Товариш Майстер Кіно) — сам Юрій Яновський, Сев — режисер О. Довженко, Професор — художник, знавець старовини професор В. Кричевський, Директор — Павло Нечеса (очолював кінофабрику), Тайах — відома балери-на Іта Пензо, пізніше репресована, подобалася Довженкові та Яновському, Богдан — актор Григорій Гричер, Місто — портова Одеса, тодішній «Голлі-вуд на березі Чорного моря».

Незвичний, новий для української літератури сюжет.

Режисер Сев знімає фільм про матроса Богдана. Для зйомок будують вітрильник. Але це не бутафорна споруда — на ньому плаватимуть учні морехідної школи. Тому майстри дуже стараються. Композиція доволі вільна. Незвична форма оповіді — монологсповідь сімдесятилітнього То-Ма-Кі, який згадує свою далеку молодість, пов'язану з кіномистецтвом. Читач мандрує разом з героями з майбутнього в минуле. Таємничі, часом небезпечні пригоди змінюють одна одну.

Дія відбувається то в Одесі, то в Італії, Румунії, навіть на острові Ява. Мариністичний колорит Міста, що з'явився в українській літературі чи не вперше в такому обсязі, змінюється екзотикою чужих країн. Екзотичні також

імена героїв: Тайах, Сев, То-Ма-Кі та його сини Майк і Генрі. Автор сміливо став в опозицію до літературних трафаретів. Усе це не сподобалося тогочасній критиці.

У романтичному творі є і любовна колізія, і Прекрасна Дама. Тут це загадкова танцівниця Тайах, у яку закохані Сев, То-Ма-Кі та Богдан. Це сильні, вольові натури, якими і мають бути романтичні герої. Любовна сюжетна лінія у творі є втіленням етичного кредо митця, який сповідує культ жіночності, вірної дружби, краси людських взаємин.

Примітки: У романі утверджується романтика вітаїзму, непереможне життєлюбство, яке наснажувало багатьох митців 20-х рр. ХХ ст. Ю. Яновський опоетизував вільне творче начало в українській людині, розбудженій до нового життя. (Це символізує будівництво вітрильника). Майстер на носі корабля — дерев'яна фігурка із профілем жінки, яка веде його вперед, оберігає від рифів.

Проблеми роману.

Що повинна взяти із собою в подальшу дорогу українська нація?

Який багаж духовності, які морально-етичні цінності?

Що буде оберігати її в майбутньому?

V. Рефлексія.

IV. Домашнє завдання

1. *Виписати характеристики головних героїв «Майстер корабля»*

Шановні студенти, прошу Вас додатися до мого акаунту

maryporazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>

Код курсу: hub5cxr

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM

УРОК: 6

ДАТА: 26. 01.2023

ГРУПА: 34

Тема: «Умовність фабули, зміщення часопростору в романі Ю. Яновського «Майстер корабля». Неоромантичні герої То-Ма-Кі, Режисер, Таях, Сев та їхні прототипи. Образи Міста і Моря».

Мета: удосконалювати навички змістового аналізу тексту, аналітичного мислення; формувати вміння висловлювати й аргументувати власні думки; поглибити знання про новаторство художньої форми: модерний сюжет що інтригує, умовність фабули, зміщення часопростору ; поглиблювати знання з теорії літератури про художній час і простір, умовність зображення; виховувати вміння розуміти й поважати красу людських стосунків.

Тип: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрет письменника, зошити, твір.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Мотивація навчальної діяльності.

Оголошення теми й мети уроку

III. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу

Вступне слово.

Прототипи у романі

Більшість героїв твору мають свої прототипи. Ось *художник Сев*, який поставив невеличку комедію, «блискуче провалився», але працює над ще однією картиною як режисер. Автор пише про нього так: «... з однаковою гордістю стоятиме серед велетенських машин... на палубі океанського корабля, що йде в невідомі країни, він стоятиме з однаковою гордістю й серед неміряного степу, спираючись на палицю. Бо в ньому є одвічне обличчя людини...». Таким був О. Довженко, такою була його вдача.

В особі мудрого, *натхненного й усезнаючого Професора* помітні риси *художника Василя Кричевського*, якого запросили на Одеську кіностудію як консультанта для постановок фільмів на історичні теми. У спогадах М. Бажана читаємо: «Старий майстер знав багато. Своїми знаннями він не хизувався, а охоче ділився, ставши незаперечним художнім авторитетом для всіх кінематографістів, особливо ж для двох людей — для Довженка, загалом не схильного підкорятися у мистецтві іншим авторитетам, і для Яновського. Юрій дуже любив і шанував свого Професора, прислухався до його суджень, вчився в нього».

До речі, обкладинку до першого видання «Майстра корабля» виконав В. Кричевський. На ній було зображено вітрильник, який ніби летить над морем і нагадує своїми контурами жіноче обличчя східного типу — героїні твору балерини Тайах. Це дивне ім'я Ю. Яновський запозичив з історії стародавнього Єгипту: так звали матір фараона Ехнатона, свекруху знаменитої Нефертіті. Тайах, ніжна, чарівна, граціозна та одухотворена в танці, загадкова й таємнича в буденному житті, схожа на артистку Іту Пензо, яка гастролювала в Одеському оперному театрі в середині 20-х років, зокрема танцювала в балеті С. Василенка «Йосиф Прекрасний». Ю. Яновський та О. Довженко захопилися її майстерністю, про що згадує у спогадах і М. Бажан: «... відчули, що їхні серця б'ються особливо тривожно і гаряче, коли, овіяна східними переливами музики, на сцені вигинається і кружляє жагуча, чарівна, струнка Тайах». Про це ж говорить у своїх мемуарах і Т. Стах, письменниця й перекладачка: «Пізніше Юрій Іванович казав, що він байдужий до балету, але тоді видно було по ньому, як йому все подобається: і музика Глієра, і танці, а Іта Пензо зі своєю чарівною усмішкою і поглядом неухважнопримружених, ледь витягнутих по-японському очей під русим, низько спущеним на чоло волоссям просто-таки полонила його». Привабивши Ю. Яновського своєю «загадковістю», згодом вона стала прообразом красуні Тайах у його романі «Майстер корабля». Білоголова, стрижена, довгонога, «стримана й холодна взагалі, а коли сміється — робиться близькою», — такою змальовано Тайах на сторінках роману.

Прототипом Директора став матрос Павло Нечеса, бурхливі віхи життя якого лягли в дивовижну передісторію керівника кінофабрики. У творі

знаходимо й іронічно-жартівливий автопортрет самого Ю. Яновського, автора й оповідача, за сюжетом — новоприбулого редактора Одеської кінофабрики: «Уявіть собі юнака — невисокого й стрункого, з сірими очима й енергійним ротом, погляд насмішкуватий і впертий, руки, що люблять доторкнутись до забороненого й відчутти приємність там, де страшно». У спогадах М. Бажан застерігає читача від бажання ототожнювати життєві реалії з художнім домислом, пишучи зокрема: «Знаю, що зображена в романі любов То-Ма-Кі і Сева до Тайах не протокольна точний запис. Справжні події та почуття підхопив та підніс до баладних романтичних висот порив молодого Юриного серця».

Реальні люди і події, переосмислені згідно з авторським задумом, дали змогу Ю. Яновському створити яскраві образи української творчої інтелігенції, її молодшої генерації. Кожен з них може сказати про себе словами То-Ма-Кі: «... В мене одна наречена, наречена з коліски, про яку я думав, мабуть, і тоді, коли не вмів ще говорити. Наречена, що для неї я жив ціле життя, їй присвятив сталеву шпагу й за неї підставляв під мечі важкий щит... Для неї я був сміливий і впертий, заради неї я хотів бути в першій лаві бійців — бійців за її розквітання. Для неї я полюбив море, поставив на гербі якір, що його приймають усі моря світу, і колишется над ним могутній корабель. Культура нації — звать її».

Образ моря.

«Море в тебе дійсно шумить скрізь», — так каже про це пілот Майк батькові. Із цим образом пов'язані всі дійові особи. Але в житті кожного з них море відіграє свою роль. Для матроса Богдана — це природна стихія існування, якою він пишається, хоч іноді іронізує над собою. Для режисера Сева та сценариста То-Ма-Кі море — натхненник їхньої творчості й самовдосконалення. Море втілює далеку мрію, можливо, ірреальну, яку можна відчувати, у стихії якої можна жити, творити, рухатися вперед, долати перешкоди, труднощі, мрію, що часом може стати реальністю.

Образ корабля

Образ корабля (не бутафорного, а справжнього, за стародавніми кресленнями) символічно втілює своєрідну програму духовного відродження українців, їхній власний шлях розвитку, з опорою на справжні цінності, вивірені часом. Ця підтекстова програма постійно доповнюється роздумами То-Ма-Кі, інших дійових осіб, причетних до спорудження вітрильника. Власне, роман став своєрідною сходинкою в усвідомленні українською людиною себе як частини певної нації, своєї духовної, морально-етичної наповненості в конкретному часі та в перспективі. Слова «підняти якір свого корабля й поставити паруси» суголосні назві роману і несуть у собі символічний зміст. Як пояснює матрос Богдан, майстер корабля — це дерев'яна фігура над бугшпритом у формі вовка, лиса чи ведмедя, яка оберігає корабель від нещастя. Для вітрильника, спорудженого для майбутнього фільму, сам Богдан обрав майстром корабля жінку — юну Баджін, з якою колись перетнулася його життєва доля. Такий сюжетний хід подій. А в підтексті вітрильник, клопітка праця над його народженням — це романтична поетизація прекрасного в людині, її поривання до гармонії зі світом і самою собою.

Образ міста

Українська проза 20-х рр. ХХ ст. засвоює й активно впроваджує також ще

одну новітню духовно-психологічну «субстанцію» у свідомості української людини цього часу — Місто. У романі Яновського Місто уособлює той обітований рідний берег, чийми тихими вуличками часом гуляє штормовий вітер, принесений з моря. Кожен із героїв розуміє той берег по-своєму, що, однак, не позбавляє образ Міста узагальнювального змісту, утілення образу батьківщини.

Значення роману

Персонажі «Майстра корабля» внесли в українську прозу 20-х рр. ХХ ст. дух творчого неспокою, сміливого пориву до утвердження в цьому неспокійному, як вічне Море, новому світі. Письменникові вдалося поєднати в романі загальнолюдське й національне, сміливо спроектувати майбутнє. Саме цей роман засвідчив апофеоз духовного й художнього зростання Ю. Яновського як українського неоромантика. Тут утверджується «романтика вітаїзму», непереможне життєлюбство, до якого закликав у статтях М. Хвильовий і яке наснажувало багатьох митців 20-х рр.

У «Майстрі корабля» молодому Яновському на «морському матеріалі», на життєвих буднях першої фаланги українських кіномитців вдалося витворити великий «інший смисл» людського буття, вдалося, як і англійському письменнику Дж. Конраду чи російському О. Гріну, оспівати загадковість життєвих морів, незбагненну тайну сучасного й майбутнього, поривання людини до гармонійності та життєвої істини.

Виконайте літературний диктант до твору «Майстер корабля»

1. Автор- оповідач константує, що сиве волосся до чогось зобов'язує, адже йому вже за ...
2. Молодий кінорежисер пропонує оповідачеві переглянути картину-шедевр під назвою ...
3. Згадуючи молодість, автор описує Місто, яке розташувалось...
4. В театрі опери і балету, де всі танцюють, оповідач бачить тільки одну жінку ...
5. Наречена, якій присвятив себе всього автор, для якої полюбив море, над яким колишеться могутній корабель, має ім'я. Звуть її...
6. Згадуючи Сева, автор звертає увагу, що в нього на стіні висить портрет ...
7. Директор кіностудії колись був моряком і згадує, що розставляти міни – то ...
8. У ідальні часто більше псів і котів, ніж людей. Людям часто приємно погладити ту тварину, до якої торкалось...
9. Розповідаючи, яких людей він любить, Сев розповідає про діда, який боровся за життя, але на другій сотні літ його...
10. У Тайях мати була слов'янка, а батько ...
11. Коли дітей перевозили пароплавом, сталася катастрофа, тому що у корабля був кіль ...
12. Майк, син письменника, прочитавши батьків твір, зробив висновок, що він ще ...
13. Екземпляр людини, яку викинув шторм на берег, мав ім'я ...
14. Моряк розповідає, як їх обманив полковник, а про те, що вони пливуть не додому, він вивідав у ...
15. Тайях прислала листа із ...
16. У кав'ярні компанія веде розмови про морські пригоди, про будівництво необхідного для зйомок ...
17. Іншого листа Тайях прислала вже з іншого італійського міста ...

18. Тайах у листі написала все до дрібниць і хоче повертатися додому, тому просить приготувати їй ...
19. Директор дав завдання зняти документальний фільм про офіційну зустріч...
20. Старий хазяїн трамбака розпові-дає про випадок, який стався з ним та коханою дівчиною, і після якого він пішов був у ...
21. Сев оголосив, що вони готують корабля для ...
22. Роботою над документальним фільмом, зізнається автор, він роз-будив у собі...
23. Професор у розмові з автором фільму сказав, що людина – натура творча. Людині треба, щоб її робота залишалась після неї самої жити. Тоді людина працюватиме так, ...
24. Коли після розмови з Професо-ром автор вирішив пройти в порт, його перестріла темна постать і ...
25. На допомогу в бійці з невідомим нагодився ...
25. Професор дає поради, щоб дерево на будівництво парусника брали тільки рубки ...
26. Богдан підозрює, що та темна постать вночі, то ...
27. Тайах і Сев ходили в цирк, де бачили символічних тварин і птахів, а саме...
28. Син письменника у зауваженнях до роману звертає увагу та трикут-ник: Сев, Богдан і редактор. Ще невідомо, який бік трикутника...
29. Син не радить спрощувати. Треба засвоїти назавжди, що, стоячи на місці, людина ...
30. Бриг спущено на воду. Коли всі вже розійшлися, хазяїн трамбака з горіхового дерева взявся вирізати фігуру, що стоїть під бугшпритом. Зветься ця фігура ...
31. Богдан знову згадує свої мандри, розповідає, як він провчив ...
32. До колоди з горіха приходив Богдан і довбав її. Із неї вилуплювалася ...
33. На новому кораблі зібралося троє друзів. На запитання Сева, кого обирає Тайах, вона відповіла, що обирає ...
34. Оповідач переконався, що на руці Сева немає шрама. Отже, тобув ...
35. Двоє ображених рибалок забра-лися на корабель, маючи намір ...
36. Погашений ліхтар на кораблі знову засвітив Богдан, а за ним, як тінь, ішла ...
37. Оповідачу вже сімдесят, але він і досі гостро відчуває запах саду, який ...

IV. Домашнє завдання

1. *Дати письмово відповіді на питання до літературного диктанту і конспект зробити*

Шановні студенти, прошу Вас додатися до мого акаунту
marypopazova@gmail.com на платформу <https://classroom.google.com>
Код курсу: [hub5cxr](#)

УВАГА!!!

ФОТО КОНСПЕКТІВ ЗАВАНТАЖУВАТИ У CLASSROOM